

Remiss av Socialdepartementets betänkande: En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)

(Ert dnr: S2024/00726)

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Vårt uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

I det remitterade betänkandet läggs flera förslag fram med det övergripande syftet att försöka skydda barn och ungdomars hälsa mot bakgrund av den oroande och ökande användningen av tobak, nikotinprodukter och lustgas bland ungdomar. I betänkandet diskuteras bl.a. om förändringar behövs i det mer långsiktiga arbetet med den s.k. ANDTS-politiken (bekämpande av ungdomars användning av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar).

Kommerskollegium noterar att utredningen på ett tydligt sätt redogör för hur författningsförslagen bedöms förhålla sig till relevanta EU-regler. Vi ser särskilt positivt på analysen i avsnitt 8.1.2 och slutsatserna kring anmälningsskyldigheten enligt EU-reglerna för varor och tjänster, som Kommerskollegium administrerar.¹ Vi delar således betänkandets slutsatser kring detta och har i övrigt inte några invändningar mot betänkandets överväganden och förslag. Dock, när det gäller anmälningdirektivet och WTO:s TBT-avtal, så utvecklar vi resonemanget mer i detalj här:

Sammanfattning

Kommerskollegium bedömer att Regeringskansliet ska anmäla följande förslag i sin helhet till kollegiet enligt direktiv (EU) 2015/1535 eftersom de utgör tekniska föreskrifter:

- *Förslag till lag (2026:000) om lustgas*
- *Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)*
- *Förslag till lag om ändring i lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter*
- *Förslag till lag om ändring i lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter*

¹ Det avser EU-direktiven 2015/1535 (anmälningdirektivet) och tjänstedirektivet 2006/123.

- *Förslag till förordning om ändring i alkoholförordningen (2010:1636)*
- *Förslag till förordning om ändring i förordningen (2019:223) om tobak och liknande produkter*
- *Förslag till förordning om ändring i förordningen (2022:1263) om tobaksfria nikotinprodukter*

Kommerskollegium bedömer vidare att Regeringskansliet kan behöva anmäla *Förslag till förordning (2026:000) om lustgas*, se mer nedan.

Vissa av förslagen kan även behöva anmälas i enlighet med WTO:s TBT-avtal (vilket också utredningen tar upp på sid. 334). Kommerskollegium överlåter den närmare bedömningen i denna del till Regeringskansliet men kan vara behjälpligt vid behov.

Anmälan av tekniska föreskrifter

Enligt 20 § 6 p. förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet ska Regeringskansliet anmäla förslag till författningar i enlighet med de procedurer som följer av Sveriges EU-medlemskap eller av andra internationella överenskommelser, bland annat enligt proceduren i anmälningsdirektivet för tekniska föreskrifter, (EU) 2015/1535² och WTO:s TBT-avtal, Agreement on Technical Barriers to Trade.

EU:s anmälningsdirektiv

Tekniska föreskrifter enligt anmälningsdirektivet är bland annat krav på varors egenskaper eller provning, begränsningar av varuanvändning, bestämmelser om återvinning av varor samt vissa förbudsbestämmelser.³ Tekniska föreskrifter kan även vara krav för digitala tjänster (informationssamhällets tjänster) t.ex. krav på den som tillhandahåller tjänsten, på tjänsten i sig eller på tjänstens mottagare.⁴

Tekniska föreskrifter som inte anmälts fast de borde ha gjort det, saknar rättsverkan och kan inte tillämpas mot enskilda.⁵ Tekniska föreskrifter som genomför EU-lagstiftning behöver inte anmälas, om inte ett utrymme till nationella lösningar har utnyttjats.⁶

I det remitterade förslaget föreslås sammanfattningsvis ny reglering på alkohol-, nikotin- och tobaksområdet samt ny reglering avseende lustgas. Kommerskollegium bedömer att de listade förslagen under vår rubrik ”sammanfattning” ovan innehåller bestämmelser som utgör tekniska föreskrifter enligt direktiv (EU) 2015/1535. Exempelvis föreslås mängdbegränsning och åldersgräns vid försäljning av lustgas, begränsningar av nikotinhalt i tobakssnus och nikotinsnus samt ett krav på minsta antal tobaksfria nikotinprodukter i styckförpackningar. Inom alkoholområdet föreslås bland annat utvidgade krav på informationstexter om alkoholens skadeverkningar och ett främjandeförbud (hinder mot att i kommersiellt syfte främja försäljningen av alkoholdrycker vilket ofta sker via digitala plattformar).

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (anmälningsdirektivet).

³ Anmälningsdirektivet artikel 1.1 (c), (d) och (f).

⁴ Anmälningsdirektivet artikel 1.1 (e) och (f).

⁵ EU-domstolens dom i mål C-95/14, *UNIC* (2015) p. 29.

⁶ EU-domstolens dom i mål C-443/98, *Unilever* (2000) p. 29.

Av utredningen framgår att Regeringskansliet bedömer att flera av förslagen är anmälningsskyldiga enligt direktiv (EU) 2015/1535. Kommerskollegium instämmer i denna bedömning men har för tydlighetens skull listat de förslag som kollegiet finner anmälningsskyldiga under vår rubrik ”sammanfattning”.

Kommerskollegium rekommenderar att Regeringskansliet uppdrar åt kollegiet att anmäla förslagen till kommissionen.

Vad avser *Förslag till förordning (2026:000) om lustgas* gör kollegiet bedömningen att det inte är anmälningsskyldigt förutsatt att förslaget i sin helhet endast syftar till att säkerställa att full kostnadstäckning uppnås. Detta då rent administrativa avgifter som syftar till att nå full kostnadstäckning och inte till att påverka exempelvis saluföringen av berörda produkter inte omfattas av anmälningsskyldighet enligt direktiv (EU) 2015/1535. Kollegiet överlåter den slutliga bedömningen till Regeringskansliet.

WTO:s TBT-avtal

Anmälningsskyldiga tekniska föreskrifter enligt WTO:s TBT-avtal är bland annat krav på produktionsmetoder, varors egenskaper samt provning av varor, om sådana bestämmelser kan ha en väsentlig inverkan på handeln mellan WTO-medlemmar.⁷

Vid bedömningen av huruvida väsentlighetskravet är uppfyllt ska hänsyn tas till det ekonomiska värdet av varorna eller eventuell annan betydelse, potentiella importökningar och möjligheter för utländska producenter att anpassa sig till de svenska reglerna. Väsentlighetskravet kan omfatta både minskning och ökning av importen. Enligt TBT-avtalet behöver däremot inte föreskrifter som stämmer överens med en internationell standard anmälas.

TBT-avtalets tillämpningsområde är något mer begränsat än direktiv (EU) 2015/1535. Kommerskollegium delar dock utredningens bedömning avseende att flera av förslagen innehåller tvingande krav på produkter. Dessa kan behöva anmälas enligt TBT-avtalet, vilket också utredningen tar upp. Vi överlåter till Regeringskansliet att göra bedömningen av om förslagen bör anmälas, beroende på om förslagen väsentligen kan inverka på internationell handel.

Ärendet har avgjorts av enhetschefen Agnès Courades Allebeck i närvaro av utredarna Ulrika Sanded och Ralph Eliasson, föredragande.

Agnès Courades Allebeck

Ralph Eliasson

⁷ Artiklarna 2.9 och 5.6 TBT-avtalet.